

## BEANTWOORDING SCHRIFTELIJKE RAADSVRAGEN 2025, NUMMER 81

|                |                             |
|----------------|-----------------------------|
| Datum          | 3 juni 2025                 |
| Van            | College B&W                 |
| Behandeld door | N. Timmermans               |
| E-mailadres    | nora.timmermans@utrecht.nl  |
| Kenmerk        | 30349195                    |
| Beleidsveld    | Openbare Orde en Veiligheid |

---

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u de beantwoording van de schriftelijke raadsragen jaargang 2025 nummer 81 van Maarten Koning (D66), Louise de Vries (PvdD), Mahaar Fattal (GroenLinks), Felice Cicero, namens Ruben Snijder, (Student & Starter) en Stevie Nolten (Bij1) van 8 mei 2025 over 'Big Brother is watching you' bij demonstraties.

De gestelde vragen zijn onderaan bijgevoegd.

### Vraag 1

Is de burgemeester het eens dat het recht op anonieme deelname aan een demonstratie een essentieel onderdeel is van de demonstratievrijheid? Zo ja, hoe wordt dit recht beschermd in Utrecht?

#### **Antwoord 1**

*Ja, wij zijn het hiermee eens. Demonstreren is een grondrecht en in Utrecht doen we er alles aan om de drempel hiervoor zo laag mogelijk te houden. Uitgangspunt is dat iedereen anoniem moet kunnen demonstreren. Dit geven we vorm door bijvoorbeeld ook demonstraties zonder kennisgeving zoveel mogelijk te faciliteren en door in principe gezichtsbedekking toe te staan. Indien cameratoezicht noodzakelijk wordt geacht bij demonstraties is dit enkel ter bescherming van demonstranten of in het kader van crowd management bij grootschalige demonstraties.*

### Vraag 2

Is de burgemeester het met vraagsteller eens dat demonstranten zelf mogen bepalen of zij anoniem deelnemen aan demonstraties? Zo ja, waarom wel? Zo nee, waarom niet?

#### **Antwoord 2**

*Ja. Dit uitgangspunt hebben we ook benadrukt in gesprekken met het kabinet over demonstratierecht. Dat laat onverlet dat in bepaalde situaties, bijvoorbeeld in het geval er massaal of ernstige strafbare feiten worden of dreigen te worden gepleegd tijdens een demonstratie, het noodzakelijk kan zijn om ter plekke een aanwijzing te geven om gezichtsbedekkende bekleding te verwijderen.*

### **Vraag 3**

Kan de burgemeester een overzicht bieden van de inzet van camera's bij demonstraties in 2024 en 2025, waaronder drones en videosurveillanceauto's, inclusief het doel van de inzet en de verwerkingstermijnen van verzamelde gegevens?

#### **Antwoord 3**

*In lijn met [motie 2024/96](#) gaan we in Utrecht terughoudend om met het inzetten van cameratoezicht bij demonstraties. Als camera's worden ingezet is dat omdat rekening wordt gehouden met veiligheidsrisico's en is dit altijd met als doel de bescherming van de demonstratie zelf tegen agressie van buitenaf.*

*In 2024 is bij zeven (van de in totaal 522) demonstraties camerasurveillance ingezet. Dat bestond in alle zeven gevallen uit drones en in één geval is ook een videosurveillance-auto ingezet. In 2025 zijn tot en met 19 mei bij vier demonstraties drones ingezet. In 2025 is geen videovoertuig ingezet. Daarnaast wordt in voorkomende gevallen gebruik gemaakt van de vaste openbare orde camera's die in de stad hangen. Hiervan wordt niet vastgelegd in welke gevallen er bij demonstraties gebruik van is gemaakt.*

*De camerabeelden van drones en videovoertuigen vallen onder de Wet politiegegevens (Wpg). Hierin is vastgelegd hoe deze beelden verwerkt worden en met welk doel. De politie mag de camerabeelden bekijken en gebruiken om de openbare orde te handhaven of om daders van strafbare feiten op te sporen. In artikel 151c van de Gemeentewet staat dat de beelden van openbare orde camera's onder de Wpg vallen en is ook de maximale bewaartermijn van 28 dagen vastgelegd. Alleen camerabeelden waarop strafbare feiten zijn waargenomen mogen langer worden bewaard. Hoewel de dronebeelden en videovoertuigbeelden onder het regime van artikel 3 Politiewet vallen en er daarmee een andere (ruimere) bewaartermijn vanuit de Wpg geldt, hanteert politie Utrecht hiervoor ook de termijn van maximaal 28 dagen.*

### **Vraag 4**

Op 29 februari 2024 heeft het college M96: *Wees terughoudend met het gebruik van camera's bij demonstraties*<sup>2</sup> overgenomen. Hoe geeft het college uitvoering aan deze motie, en op welke wijze worden daarbij de ervaringen van demonstranten en de input van organisaties zoals Amnesty International meegenomen in de afweging om camera's wel of niet in te zetten?

#### **Vraag 5**

Is de burgemeester bereid om de inzet van camera's bij demonstraties vooraf met de organisatoren te bespreken, om te verzekeren dat het gebruik ervan de demonstratie faciliteert en de veiligheid bevordert? Zo ja, kunt u dit nader toelichten? Zo nee, waarom niet?

#### **Antwoord 4 en 5**

*Zoals in antwoord 3 gemeld gaan we in Utrecht in lijn met motie 2024/96 terughoudend om met het inzetten van cameratoezicht bij demonstraties. Als camera's worden ingezet is dat omdat rekening wordt gehouden met veiligheidsrisico's en is dit altijd met als primair doel de bescherming van de demonstratie zelf. Het gaat dan om inzet ten behoeve van crowd management. In enkele gevallen worden camera's ingezet als onderdeel van een maatregelenpakket om demonstranten te beschermen tegen mogelijke agressie van buitenaf.*

*We realiseren ons dat cameratoezicht een afschrikkende werking kan hebben op demonstranten. Als demonstranten aangeven dat zij de camera-inzet als intimiderend of bedreigend ervaren, wordt bijvoorbeeld ter plaatse door politie uitleg gegeven waarom de camera's worden ingezet en op welke wijze.*

*Met organisatoren wordt vooraf vaak gesproken over de inzet van politie en gemeenten bij de betreffende demonstratie. Het onderwerp cameratoezicht kan daar onderdeel van zijn. Dat laat*

*onverlet dat het besluit tot inzet van camera's aan de driehoek is, waarin altijd de afweging wordt gemaakt of deze inzet noodzakelijk en proportioneel is. Ook maakt de driehoek een afweging over de wijze waarop eventuele inzet plaatsvindt. Mocht daartoe aanleiding zijn, dan wordt de inzet na afloop van de demonstratie geëvalueerd, zowel in de driehoek als met organisatoren.*

#### **Vraag 6**

Is de burgemeester bekend met het feit dat politie gebruik maakt van camera's met gezichtsherkenning bij demonstraties? Zo ja, zij bereid om de inzet van gezichtsherkenningcamera's uit te sluiten bij demonstraties in Utrecht? Zo ja, kunt u dit toelichten? Zo nee, waarom niet?

#### **Antwoord 6**

*De politie van Utrecht maakt geen gebruik van (camera's met) gezichtsherkenningstechnologie bij demonstraties. Dit heeft ook geen toegevoegde waarde, omdat het doel van de inzet van camera's crowdmanagement of het beschermen van de demonstratie is en zich niet richt op de individuele demonstrant.*

In Nederland hebben demonstranten het recht om anoniem deel te nemen aan een demonstratie. Echter, steeds vaker wordt door de politie preventief om identiteitsbewijzen gevraagd bij demonstranten. Deze informatie wordt door de politie opgeslagen, ook als er geen strafbare feiten worden gepleegd.<sup>3</sup>

#### **Vraag 7**

Kan de burgemeester bevestigen dat in Utrecht demonstranten niet naar hun identiteit worden gevraagd, tenzij er sprake is van een verdenking van een strafbaar feit?

#### **Antwoord 7**

*Ja, demonstranten worden niet naar hun identiteit gevraagd en zij hoeven niet hun identiteitsdocumenten te laten zien. Alleen als zij worden aangehouden voor strafbare feiten, bijvoorbeeld bij vernieling of belediging, wordt de identiteit van de verdachte vastgesteld. Dit gebeurt net als bij ieder ander die voor deze feiten wordt aangehouden.*

#### **Vraag 8**

Als er een onrechtmatige ID-controle plaatsvindt tijdens een demonstratie in Utrecht, is de burgemeester het dan eens dat demonstranten een effectief rechtsmiddel moeten hebben om de gegevens in te zien en te laten verwijderen uit de databanken? Zo ja, hoe is dit recht momenteel geborgd in Utrecht? Zo nee, waarom niet?

#### **Vraag 9**

Wat kan een demonstrant doen als tijdens een demonstratie naar zijn of haar identiteit wordt gevraagd zonder dat sprake is van een verdenking van een strafbaar feit, en de demonstrant dit niet wil laten zien? Kan het college aangeven welke rechten demonstranten in zo'n geval hebben?

#### **Vraag 10**

Waar kunnen demonstranten terecht als zij van mening zijn dat hun recht op anonieme deelname is geschonden, bijvoorbeeld door een onterechte ID-controle, en hoe wordt deze mogelijkheid onder de aandacht gebracht?

#### **Antwoorden 8, 9 en 10**

*Er vinden geen ID-controles plaats tijdens demonstraties. Demonstranten die vinden dat zij onjuist zijn bejegend door de politie kunnen hierover een [klacht indienen](#) via de reguliere procedure van de politie. Ook voor het [verwijderen van gegevens](#) is bij de politie een regulier proces ingericht. Op de site van de Autoriteit Persoonsgegevens staat een [voorbeeldbrief](#) om te verzoeken uw gegevens te laten verwijderen. Uiteraard kunnen wij desgewenst demonstranten helpen bij het indienen van een klacht of het doen van aangifte tegen de politie.*

Daarnaast hebben de fracties van PvdD, Bij1, GroenLinks, Volt en Student & Starter op 4 april mondelinge vragen gesteld over huisbezoeken bij demonstranten door de politie. Aanleiding hiervoor was een video van RTL Nieuws.<sup>4</sup> In antwoord op de mondelinge vragen gaf het college aan dat er geen signalen bekend zijn van politiehuisbezoeken aan demonstranten in Utrecht, en dat deze niet passen bij de Utrechtse manier van omgaan met demonstraties. De politiechef Midden-Nederland Yvonne Hondema gaf in de Volkskrant ook aan erg geschrokken te zijn van de video, maar wel door te willen gaan met huisbezoeken.<sup>5</sup>

#### **Vraag 11**

Is het college bereid om in gesprek te gaan met de politie-eenheid Midden-Nederland om te waarborgen dat er in Utrecht geen huisbezoeken plaatsvinden aan demonstranten, zodat het recht op vreedzaam en anoniem demonstreren volledig wordt gerespecteerd?

#### **Antwoord 11**

*De driehoek is voortdurend met elkaar in gesprek over verschillende aspecten van het demonstratierecht. In lijn met het ondertekende manifest demonstratierecht van Amnesty doen wij in Utrecht er alles aan om de drempel voor demonstreren zo laag mogelijk te houden. Het uitgangspunt is dat we alle demonstraties faciliteren. Dat betekent dat er voorafgaand aan een demonstratie door gemeente en politie in contact getreden kan worden met een organisatie om de demonstratie door te spreken. In de regel vinden deze contacten telefonisch plaats, of op locatie in het Stadskantoor of het politiebureau. De politie in Utrecht legt hiervoor geen huisbezoeken af, omdat dit niet past bij hoe wij in Utrecht omgaan met demonstraties en de voorbereiding hiervan. In uitzonderlijke gevallen, waarbij sprake is van een verdenking van het plegen of een nog te plegen strafbaar feit, kan de politie wel over gaan tot een huisbezoek.*

#### **Vraag 12**

Is de burgemeester bereid om samen met demonstranten, demonstratieorganisaties en waarnemersorganisaties, zoals Amnesty International, in gesprek te gaan om signalen van intimidatie of belemmering te inventariseren en te verkennen hoe de demonstratievrijheid en het recht op anonimiteit beter gewaarborgd kunnen worden in Utrecht?

#### **Antwoord 12**

*In lijn met motie 94 “betrek demonstranten bij het demonstratiebeleid” en het ondertekende manifest zal een gesprek georganiseerd worden met o.a. organisatoren van demonstraties, politie, Amnesty en de gemeente. Dit biedt ons de mogelijkheid om met elkaar in gesprek te gaan over demonstreren in de gemeente Utrecht, de ervaringen van demonstranten en onderwerpen die het afgelopen jaar de aandacht van uw raad hebben gehad. Mocht er, net als bij de protestacties op de Universiteit Utrecht, aanleiding zijn om eerder in gesprek te gaan met demonstranten, dan zijn wij daartoe uiteraard bereid. Tot slot worden deze onderwerpen ook besproken in onze periodieke gesprekken met Amnesty. In de aankomende brief evaluatie demonstraties 2024 zullen we hierover verder informeren.*

#### **Vraag 13**

Kan de burgemeester aangeven of er een klachtenprocedure of meldpunt beschikbaar is voor demonstranten die zich geïntimideerd voelen, bijvoorbeeld na huisbezoeken of cameratoezicht? Zo ja, hoe wordt dit onder de aandacht gebracht bij demonstranten?

#### **Antwoord 13**

*Zie het antwoord op de vragen 8, 9 en 10.*

Hoogachtend,  
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,

# Schriftelijke vragen ‘Big Brother is watching you’ bij demonstraties?

8 mei 2025

## Vragen:

Demonsteren is een belangrijk recht en een essentieel onderdeel van onze vrij democratie. Echter, volgens Amnesty International komen er steeds vaker klachten binnen van demonstranten waarbij de politie gebruik maakt van gezichtsherkenningcamera's en preventieve ID-controles.<sup>1</sup> De opgeslagen gegevens blijven bewaard in politiedatabanken, wat het recht op anonieme deelname aan demonstraties onder druk zet. Dit roept vragen op over hoe de gemeente Utrecht de demonstratievrijheid waarborgt en welke maatregelen worden genomen om onrechtmatige surveillance en monitoring te voorkomen. Daarom stellen de fracties van D66, PvdD, GroenLinks, Student & Starter en BIJ1 de volgende vragen aan de burgemeester.

1. Is de burgemeester het eens dat het recht op anonieme deelname aan een demonstratie een essentieel onderdeel is van de demonstratievrijheid? Zo ja, hoe wordt dit recht beschermd in Utrecht?
2. Is de burgemeester het met vraagsteller eens dat demonstranten zelf mogen bepalen of zij anoniem deelnemen aan demonstraties? Zo ja, waarom wel? Zo nee, waarom niet?
3. Kan de burgemeester een overzicht bieden van de inzet van camera's bij demonstraties in 2024 en 2025, waaronder drones en videosurveillanceauto's, inclusief het doel van de inzet en de verwerkingstermijnen van verzamelde gegevens?
4. Op 29 februari 2024 heeft het college M96: *Wees terughoudend met het gebruik van camera's bij demonstraties*<sup>2</sup> overgenomen. Hoe geeft het college uitvoering aan deze motie, en op welke wijze worden daarbij de ervaringen van demonstranten en de input van organisaties zoals Amnesty International meegenomen in de afweging om camera's wel of niet in te zetten?

---

<sup>1</sup> [Camera surveillance door politie moet aan banden](#)

<sup>2</sup> [Document Viewer - U-reka Gemeente Utrecht](#)

5. Is de burgemeester bereid om de inzet van camera's bij demonstraties vooraf met de organisatoren te bespreken, om te verzekeren dat het gebruik ervan de demonstratie faciliteert en de veiligheid bevordert? Zo ja, kunt u dit nader toelichten? Zo nee, waarom niet?
6. Is de burgemeester bekend met het feit dat politie gebruik maakt van camera's met gezichtsherkenning bij demonstraties? Zo ja, zij bereid om de inzet van gezichtsherkenningscamera's uit te sluiten bij demonstraties in Utrecht? Zo ja, kunt u dit toelichten? Zo nee, waarom niet?

In Nederland hebben demonstranten het recht om anoniem deel te nemen aan een demonstratie. Echter, steeds vaker wordt door de politie preventief om identiteitsbewijzen gevraagd bij demonstranten. Deze informatie wordt door de politie opgeslagen, ook als er geen strafbare feiten worden gepleegd.<sup>3</sup>

7. Kan de burgemeester bevestigen dat in Utrecht demonstranten niet naar hun identiteit worden gevraagd, tenzij er sprake is van een verdenking van een strafbaar feit?
8. Als er een onrechtmatige ID-controle plaatsvindt tijdens een demonstratie in Utrecht, is de burgemeester het dan eens dat demonstranten een effectief rechtsmiddel moeten hebben om de gegevens in te zien en te laten verwijderen uit de databanken? Zo ja, hoe is dit recht momenteel geborgd in Utrecht? Zo nee, waarom niet?
9. Wat kan een demonstrant doen als tijdens een demonstratie naar zijn of haar identiteit wordt gevraagd zonder dat sprake is van een verdenking van een strafbaar feit, en de demonstrant dit niet wil laten zien? Kan het college aangeven welke rechten demonstranten in zo'n geval hebben?
10. Waar kunnen demonstranten terecht als zij van mening zijn dat hun recht op anonieme deelname is geschonden, bijvoorbeeld door een onterechte ID-controle, en hoe wordt deze mogelijkheid onder de aandacht gebracht?

Daarnaast hebben de fracties van PvdD, Bij1, GroenLinks, Volt en Student & Starter op 4 april mondelinge vragen gesteld over huisbezoeken bij demonstranten door de politie. Aanleiding hiervoor was een video van RTL Nieuws.<sup>4</sup> In antwoord op de mondelinge vragen gaf het college aan dat er geen signalen bekend zijn van politiehuisbezoeken aan demonstranten in Utrecht, en dat deze niet passen bij de Utrechtse manier van omgaan met demonstraties. De politiechef Midden-Nederland Yvonne Hondema gaf in de Volkskrant ook aan erg geschrokken te zijn van de video, maar wel door te willen gaan met huisbezoeken.<sup>5</sup>

11. Is het college bereid om in gesprek te gaan met de politie-eenheid Midden-Nederland om te waarborgen dat er in Utrecht geen huisbezoeken plaatsvinden aan demonstranten, zodat het recht op vreedzaam en anoniem demonstreren volledig wordt gerespecteerd?
12. Is de burgemeester bereid om samen met demonstranten, demonstratieorganisaties en waarnemersorganisaties, zoals Amnesty

<sup>3</sup> [Amnesty-International-Toezicht-Gezocht.pdf](#)

<sup>4</sup> [Pro-Palestinademonstrant Elise thuis opgezocht: 'Bezoek staat niet op zich'](#)

<sup>5</sup> [Ophef na huisbezoek aan Palestina-demonstrant was 'heel dure les', maar de politie zal er wel mee doorgaan | de Volkskrant](#)

International, in gesprek te gaan om signalen van intimidatie of belemmering te inventariseren en te verkennen hoe de demonstratievrijheid en het recht op anonimiteit beter gewaarborgd kunnen worden in Utrecht?

13. Kan de burgemeester aangeven of er een klachtenprocedure of meldpunt beschikbaar is voor demonstranten die zich geïntimideerd voelen, bijvoorbeeld na huisbezoeken of cameratoezicht? Zo ja, hoe wordt dit onder de aandacht gebracht bij demonstranten?

**Gesteld door:**

- Maarten Koning, D66
- Louise de Vries, PvdD
- Mahaar Fattal, GroenLinks
- Felice Cicero, namens Ruben Snijder, Student & Starter
- Stevie Nolten, Bij1

